

N:o 119.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 21 § i grufvestadgan den 16 maj 1884; gifven Stockholms slott den 27 mars 1907.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 21 § i grufvestadgan den 16 maj 1884.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

G U S T A F.

Albert Petersson.

Förslag

till

LAG

om ändrad lydelse af 21 § i grufvestadgan den 16 maj 1884.

Häri genom förordnas, att 21 § i grufvestadgan den 16 maj 1884 skall erhålla följande ändrade lydelse:

För inmutad fyndighet skall, då fyndigheten är blottad och prof å malmen erhållits, ett visst utmål anvisas, innefattande det utrymme på marken, hvarinom grufägaren sedermera har rätt att med andras uteslutande arbetet bedrifva, såväl ofvan som under jord.

Har fyndighetens undersökning skett medelst diamantborrning eller annat dylikt borrhningsarbete, skall, ändå att fyndigheten ej blifvit blottad, utmål anvisas, där inmutaren företer prof å malmen, upptaget vid borrning, som inom det inmutade området ägt rum i närvaro af bergmästaren eller af denne utsedd sakkunnig man, samt inmutaren tillika minst fjorton dagar innan sagda borrning företagits därom underrättat jordägaren i den ordning, 13 § stadgar för delgifvande af mutsedel, så ock, inom skäligen tid före utmålsförrättningen, på begäran af jordägaren till denne utlämnat prof å malmen och låtit honom taga del af magnetisk karta, som kan vara öfver fyndigheten upprättad.

Så snart det arbete å fyndigheten, som, efter hvad ofvan är sagdt, erfordras för utmåls anvisande, blifvit utfördt, vare inmutaren pliktig anmäla sig hos bergmästaren för utmåls erhållande. Det arbete skall vara af inmutaren fullgjordt och ansökning om utmål till bergmästaren ingifven sist inom tre år från mutsedelns utfärdande, allt vid påföljd af inmutningsrättens förlust; ägande dock bergmästaren, på ansökning af inmutaren, att, där arbetet i följd af särskilda naturförhållanden lämpligen icke kan inom sagda tid fullgöras, medgifva förlängd tid af högst två år för arbetets utförande.

Hvad i denna paragraf är stadgadt gälle äfven då sönad grufva, för hvilken utmål förut varit lagdt, å nyo inmutas.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet in-
för Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott fredagen den 8 februari 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet an-
mälde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Albert Petersson Riks-
dagens skrifvelse den 7 april 1904, hvari Riksdagen anhållit, att Kungl.
Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida och under hvilka villkor
ut mål för inmutad malmfyndighet kunde tilldelas inmutare på grund
allenast af fyndighetens undersökning medelst diamantborrning, samt för
Riksdagen framlägga det förslag till lagändring, hvartill den verkställda
utredningen kunde föranleda; öfver hvilken framställning kommerskolle-
gium, efter bergmästarnas i riket och fullmäktiges i järnkontoret hörande,
den 28 augusti 1906 afgifvit infor dradt utlåtande, hvarefter och sedan
handlingarna i ärendet för vinnande af ytterligare utredning öfverlämnats
till sakkunniga, hvilka tillkallats att inom justitiedepartementet biträda

med utredning af annan fråga inom grufslagstiftningens område, samt dessa sakkunniga upprättat förslag till ändrad lydelse af 21 § grufvestadgan, kommerskollegium, efter att ånyo hafva hört bergmästarna och nämnda fullmäktige, den 27 november 1906 afgifvit utlåtande öfver berörda förslag.

Sedan redogörelse lämnats för handlingarnas innehåll, yttrade föredraganden:

»Såsom skäl för den ifrågasatta lagändringen har hufvudsakligen anförts, att diamantborrningen, som först efter utfärdandet af 1884 års grufvestadga i vårt land kommit till en mera allmän användning vid undersökning af malmfyndigheter, beträffande vissheten om malmens förekomst och beskaffenhet lämnade fullt så goda resultat som fyndighetens blottande, hvilket arbete enligt 21 § grufvestadgan utgjorde en ovillkorlig förutsättning för erhållande af utmål, samt att den nya metoden medförde särskilda fördelar, då mäktiga jordlager täckte berggrunden eller malmen befunne sig på större djup, i hvilka fall afsänkning af schakt kunde vålla betydande svårigheter, kostnader och tidsutdräkt, äfvensom då schaktsänkning icke erfordrades för själfva grufarbetet till följd därpå, att malmen vore tillgänglig från äldre schakt inom angränsande utmål.

Giltigheten af hvad sålunda framhållits synes vara ådagalagd genom den i ärendet åstadkomna utredning; och, då ej heller någon olägenhet blifvit påvisad såsom följd af en lagändring i den föreslagna riktningen, anser jag mig kunna tillstyrka, att undersökning af en fyndighet genom diamantborrning varder i fråga om rätten att erhålla utmål likställd med fyndighetens blottande.

Härvid böra dock, på sätt Riksdagen framhållit, för tillgodoseende af jordägarens intresse att erhålla säker kännedom om resultatet af företagen diamantborrning, föreskrifter meddelas i afseende å offentlighet och kontroll vid arbetets utförande. I fråga om innehållet i de sålunda erforderliga stadgandena hafva de sakkunniga, med instämmande af kommerskollegium, föreslagit, att, på det jordägaren må erhålla tillfälle att närvara vid borrhningsarbetet, inmutaren skall därom underrätta jordägaren inom tid och på sätt, som för delgifvande af mutsedel gäller, att borrhning för erhållande af malmprof, afsedt att företes vid utmålsförrättningen, skall verkställas i närvaro af två ojäfviga män, hvilka skola afgifva intyg om borrhningen, samt att jordägaren skall vara berättigad att erhålla prof å malmen äfvensom, därest magnetisk karta öfver fyndigheten upprättats, att taga del af sådan karta. Mot hvad sålunda föreslagits torde i hufvudsak icke annat vara att erinra, än att, för åstadkommande af mera betryggande kontroll, borrhningen bör ske i närvaro af bergmästaren eller sakkunnig man, som af honom utsetts.

11 § läser böra så ändras, att däraf framgår, att diamantborrning utgör sådant försöksarbete, som inmutaren äger anställa inom det inmutade området.

Lika med de sakkunniga anser jag de nya stadgandena böra erhålla tillämpning ej blott med afseende å sådan borrning, vid hvilken diamanter användas såsom skärande verktyg, utan äfven å annan borrning, som är jämförlig med diamantborrning.

Därest utmål för inmutad fyndighet anvisats utan att fyndigheten blifvit blottad, blifver visserligen jordägaren skyldig att med inmutaren deltaga i kostnad, som sedermera kan uppstå för fyndighetens blottande — en kostnad, som inmutaren enligt nu gällande lag i regel får ensam vidkännas. Att, såsom en bergmästare hemställt, i anledning häraf vidtaga ändring jämväl i grufvestadgans bestämmelser om arbetskostnadernas fördelning mellan inmutare och jordägare läser emellertid ej vara nödigt, om hänsyn tages till hvad kommerskollegium i denna fråga anført angående nu brukliga grufbrytningsmetoder och möjligheten för jordägaren att till ett obetydligt belopp inskränka sitt deltagande i nämnda kostnader.»

Föredraganden uppläste härefter ett i enlighet med de af honom angifna grunder affattadt, i bilaga vid detta protokoll intaget förslag till *lag om ändrad lydelse af 11 och 21 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884* samt hemställde, att högsta domstolens utlåtande öfver förslaget måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas genom utdrag af protokollet.

Till denna, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall.

Ur protokollet

Lennart Berglöf.

*Bilaga.***Förslag**

till

LAG

om ändrad lydelse af 11 och 21 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884.

Härigenom förordnas, att 11 och 21 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884 skola erhålla följande ändrade lydelse:

11 §.

Sedan mutsedel blifvit utfärdad, äger inmutaren att inom det inmutade området, innefattande en omkrets med ett hundra meters afstånd från inmutningspunkten, anställa sådant försöksarbete, som erfordras till fyndighetens undersökning och blottande eller till dess undersökning genom diamantborrning eller annat dylikt borrhningsarbete, äfvensom att begagna eller anlägga väg till stället; dock att hvad i 3 § är stadgadt om hinder emot inmutning äfven gäller i fråga om försöksarbete, så framt hindret förefanns då mutsedeln utfärdades.

För den mark inmutaren sålunda begagnar skall han gifva innehafvaren af jorden, så länge försöksarbetet fortgår, full ersättning i årlig afgift, som för hvarje år förskottsvis betalas.

I händelse anläggningen öfvergifves, innan utmål därför varder lagdt, vare inmutaren jämväl skyldig att ersätta jordägaren eller den, som i hans ställe är berättigad till sådan godtgörelse, all skada, som marken genom försöksarbetet för framtiden kan hafva tagit; och ansvare inmutaren under tiden, till dess denna ersättning blifvit erlagd, för fulla beloppet af den årliga afgiften för markens begagnande.

Skada och intrång, som af försöksarbetet förorsakas och hvarom ej förut i denna paragraf är stadgadt, vare inmutaren ock skyldig att ersätta.

21 §.

1 mom. Då inmutad fyndighet är blottad eller genom diamantborrning eller annat dylikt borrhingsarbete undersökt, och prof å malmen erhållits, skall, såvidt ej hinder enligt 2 mom. möter, ett visst utmål för fyndigheten anvisas, innefattande det utrymme på marken, hvarinom grufägaren sedermera har rätt att med andras uteslutande arbetet bedrifva, så väl ofvan som under jord; och vare förty inmutaren pliktig att, så snart arbetet så långt fortskridit, anmäla sig hos bergmästaren för utmåls erhållande.

Det arbete å fyndigheten, som, efter hvad ofvan är sagdt, erfordras för utmåls anvisande, skall vara af inmutaren fullgjordt och ansökning om utmål till bergmästaren ingifven sist inom tre år från mutsedelns utfärdande, allt vid påföljd af inmutningsrättens förlust; ägande dock bergmästaren, på ansökning af inmutaren, att, där arbetet i följd af särskilda naturförhållanden lämpligen icke kan inom sagda tid fullgöras, medgifva förlängd tid af högst två år för arbetets utförande.

2 mom. Är fyndigheten undersökt genom borrning, som i 1 mom. sägs, må utmål ej anvisas, med mindre inmutaren minst fjorton dagar innan borrhingsarbetet börjats därom underrättat jordägaren i den ordning, 13 § stadgar för delgifvande af mutsedel, samt företer prof å malmen, upptaget vid borrning, som inom det inmutade området ägt rum i närvaro af bergmästaren eller af denne utsedd sakkunnig man, så ock, där jordägaren det begärt, till denne utlämnat prof å malmen samt låtit honom taga del af magnetisk karta, som kan vara öfver fyndigheten upprättad.

3 mom. Hvad i 1 och 2 mom. är stadgadt gälle äfven då sönad grufva, för hvilken utmål förut varit lagdt, å nyo inmutas.

*Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet uti Kungl. Maj:ts
högsta domstol måndagen den 18 mars 1907.*

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden: HUSS,
WIJKANDER,
THOLLANDER,
QUENSEL,
SUNDBERG.

Sedan jämlikt högsta domstolens beslut den 5 innevarande månad handlingarna rörande det till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlämnade förslag till lag om ändrad lydelse af 11 och 21 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884 cirkulerat emellan högsta domstolens ofvanbemälda ledamöter, företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande förslaget bilagdt detta protokoll.

Justitierådet *Sundberg*, med hvilken justitieråden *Huss*, *Wijkander* och *Thollander* instämde, yttrade: »Af handlingarna i ärendet synes framgå, att afsikten med den nu ifrågasatta lagändringen icke varit att stadga, det å inmutad fyndighet diamantborrning eller annat dylikt borrhningsarbete icke finge ske annat än under vissa föreskrifna villkor, utan allenast att lämna tillåtelse därtill att, då undersökning af inmutad fyndighet skett medelst diamantborrning eller annat dylikt borrhningsarbete, utmål må anvisas, äfven om fyndigheten icke blifvit blottad, så framt inmutaren vidtagit vissa åtgärder, hvilka ansetts vara af beskaffenhet att fylla samma ändamål som fyndighetens blottande.

Det föreliggande förslaget angifver dock ej med full tydlighet hvad sålunda därned lära hafva afsetts. At förslaget torde nämligen vid en jämförelse mellan ordalagen i dess 21 § 1 mom. — enligt hvilka själfva undersökningen genom borrhningsarbete träder i stället för fyndighetens blottande — och förslagets innehåll i öfrigt lätteligen kunna gifvas den tolkning, att intet som helst borrhningsarbete, icke ens sådant, som har till ändamål allenast fyndighetens undersökning, må företagas, innan underrättelse enligt 21 § 2 mom. meddelats, vid äfventyr att utmål eljest icke finge anvisas utan fyndighetens blottande, och att alltså, praktiskt sedt, inmutningsrätten vore förlorad, om borrhningsarbete företoges i strid här emot och fyndigheten vore af beskaffenhet att icke kunna utan alltför stora svårigheter blottas.

Till undvikande af en sådan tolkning bör den föreslagna 21 § erhålla en affattning, som tydligen angifver, hurusom underrättelse till jordägaren enligt 2 mom. icke behöfver lämnas förrän då inmutaren på grund af det resultat hans undersökningsarbete gifvit — detta må nu vara verkställt medelst borrhning eller på annat sätt — anser sig kunna företaga borrhning för erhållande af malmprof, afsedt att företes vid utmålsförrättningen. En omredigering i sådant syfte torde bäst ske på det sätt, att emellan första och andra styckena af nuvarande 21 § införes ett nytt stycke, innehållande bestämmelser om utmåls anvisande i visst fall utan fyndighetens blottande, samt att §:n i öfrigt bibehålles oförändrad.

I fråga om de föreslagna villkoren för rätt att i föreliggande fall erhålla utmål anmärkes vidare, att utlämnandet till jordägaren af malmprof och beredandet af tillfälle för honom att taga del af upprättad magnetisk karta bör ske inom skälig tid före utmålsförrättningen.

Af det anförda och då det enligt nu gällande lag icke är förbjudet att, såsom ej sällan förekommer, å inmutad fyndighet försöksarbete verkställes medelst borrhning, följer, att, därest den ifrågasatta lagändringens syfte är sådant, som ofvan antagits, någon ändring icke erfordras i nuvarande lydelsen af 2 kap. grufvestadgan, hvarför hemställes, att nuvarande 11 § lämnas oberörd.

Skulle åter lagändringen hafva till syfte eller det eljest anses lämpligt, att inmutaren icke må företaga något som helst borrhningsarbete å fyndigheten utan att viss tid förut därom hafva underrättat jordägaren, synas bestämmelserna i afseende härå hafva sin rätta plats i stadgans 13 §, hvaremot icke heller i detta fall kräfves ändring af 11 §.

För öfrigt anmärkes, att, därest 11 § ändras på sätt i förslaget skett, motsvarande ändring bör vidtagas i stadgans 18 §.

Justitierådet *Quensel* anförde:

beträffande 11 §: »Denna § afser att tillförsäkra inmutaren rätt till försöksarbete. Det lärer redan under gällande lagstiftning ej ifrågasättas annat, än att inmutaren äger att, där han så vill, för fyndighetens undersökning använda diamantborrning; och någon ändring i §:n torde därför ej erfordras för att tillägga inmutaren sådan rätt. Då 21 § innehåller villkoren för erhållande af utmål, synes den föreslagna ändringen i 11 § icke heller vara på sin plats, om därmed åsyftas att likställa diamantborrning med fyndighetens blottande, hvilket får sin betydelse först i fråga om rätten att erhålla utmål. Den föreslagna ändringen i 11 § — hvilken dessutom blifvit i språkligt afseende mindre tillfredsställande affattad och som skulle medföra motsvarande omredigering jämväl af 18 § — torde därför böra uppgifvas»;

vidkommande 21 §: »Det föreslagna nya 2 mom. kan gifva anledning till den misstolkning, att rätt att efter undersökning allenast medelst diamantborrning erhålla utmål skulle vara utesluten, så snart för fyndighetens undersökning anställts sådan borrning utan att inmutaren dessförinnan därom underrättat jordägaren. Jag är därför ense med justitierådet Sundberg om hans förslag till §:ns omredigering i syfte att undvika ofvannämnda tolkning.»

Ur protokollet

Lennart Berglöf.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott onsdagen den 27 mars 1907.

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLLIN,
SWARTZ,
Justitieråden: WIJKANDER,
PETRÉN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson högsta domstolens genom utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 8 februari 1907 inhämtade utlåtande öfver det vid samma protokoll fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 11 och 21 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884.

Sedan redogörelse lämnats för utlåtandets innehåll, yttrade föredraganden:

»Högsta domstolen har ansett förslaget affattning kunna gifva anledning till den tolkning, att, om en fyndighet blifvit undersökt allenast genom diamantborrning eller annat dylikt borrhningsarbete, rätt att erhålla utmål skulle vara utesluten så snart något borrhningsarbete anstälts utan

att underrättelse därom enligt 21 § 2 mom. lämnats jordägaren. Då en sådan tolkning icke är afsedd, utan gifvetvis endast åsyftats, att malmprof för att komma i betraktande vid pröfning af inmutarens rätt till utmål skall hafva erhållits vid borring, hvarom jordägaren enligt nämnda mom. underrättats, läser 21 § böra omredigeras så, att berörda oriktiga tolkning förebygges; och synes högsta domstolens anvisning om sättet för omredigeringen böra följas, dock med iakttagande, att hvad §:ns nuvarande första stycke innehåller om skyldighet för inmutaren att anmäla sig hos bergmästaren för utmåls erhållande utbrytes ur första stycket och genom att inpassas efter det nya andra stycket göres tillämpligt äfven å de fall, som däri behandlas.

Då det är lämpligt, att jordägaren erhåller malmprof till sig utlämnadt och får taga del af magnetisk karta i så god tid före utmålsförrättningen, att han därförinnan kan medhinna de undersökningar, hvartill profvet eller kartan kan föranleda, läser i enlighet med erinran, som inom högsta domstolen framställts, böra föreskrifvas, att den skyldighet att tillhandahålla malmprof och magnetisk karta, som, i händelse af begäran från jordägarens sida, åligger inmutaren, skall af denne fullgöras inom skäligen tid före utmålsförrättningen.

Högsta domstolen har ansett det ej vara nödigt, att den föreslagna ändringen i 11 § vidtages; och synes vid sådant förhållande denna § kunna bibehållas med sin nuvarande lydelse.»

Föredraganden uppläste härefter ett i enlighet med det afgifna yttrandet affattadt förslag till lag om ändrad lydelse af 11 § i grufvestadgan den 16 maj 1884 och hemställde, att detsamma måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande.

Med bifall till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen förordnade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till Riksdagen skulle aflåtas nådig proposition af den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisade.

Ur protokollet

Erik Ölander.